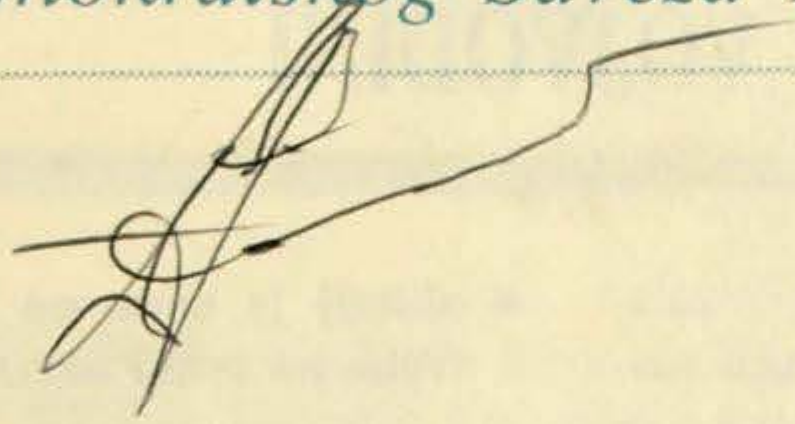

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 1.

Subotica, kolovoz 1990.

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI

To je politička organizacija koja će se zalagati za političku, kulturnu i gospodarsku ravnopravnost Hrvata - Bunjevaca, Šokaca i svih Hrvata koji žive na teritoriju Vojvodine. Stranka je osnovana 15. srpnja 1990. godine u Subotici, gdje je i njezino sjedište. Službena registracija ove stranke je u toku. DSHV će se putem parlamentarne demokracije zalagati za ciljeve postavljene u svom programu i ravnopravno s ostalim političkim strankama učestvovat će na predstojećim izborima.

ZALAGAT ĆEMO SE ZA:

- slobodno iskazivanje svojih nacionalnih, vjerskih i svjetonazorskih stavova i osjećaja;
- slobodnu i ravnopravnu uporabu vlastitog standardnog književnog jezika i pisma tijekom školovanja i u odnosima s organima vlasti, uprave i pravosuđa i u javnom životu uopće;
- pravo razvijanja svih oblika veza sa svojim matičnim narodom;
- ravnopravnost naroda i narodnosti i očuvanje i razvijanje njihove nacionalne samobitnosti;
- parlamentarnu demokraciju, višestranačje, slobodno poduzetništvo i ravnopravnost svih oblika vlasništva;
- razmjernu zastupljenost Hrvata i svih naroda i narodnosti Vojvodine, u organima vlasti, uprave i pravosuđa;
- političku, kulturnu i ekonomsku integraciju Jugoslavije u ujedinjenu Europu zbog civilizacijskih dostignuća zapadnoeuropske kulture, gdje je čovjek nosilac svih prava: država treba njemu služiti, a ne čovjek državi;
- obitelj je osnovna ćelija društva, zato ju treba na svaki način podupirati;
- roditelji su slobodni u odgoju svoje djece, bez uplitanja političkih ideologija, što je bitna pretpostavka slobodnog razvoja ličnosti;
- narod je nosilac suverenih prava, a država politički izraz tog prava;
- manjine imaju svoja neotuđiva i nedodirljiva prava koja većina mora poštivati;
- tolerancija i prihvaćanje različitosti drugoga temelj su suživota;
- vlasništvo je nedodirljivo, ukoliko nije na štetu zajedničkog dobra;
- slobodno je samo ono društvo u kojemu je slobodan i socijalno siguran svaki pojedinac;

POSEBNU PAŽNJU POKLONIT ĆEMO:

- postopnom ostvarivanju takove razine materijalnog i duhovnog razvitka društva u kojemu neće biti tehnološkog viška, izmišljenih radnih mjesta, primjenjujući rješenja zapadnoeuropskih razvijenih zemalja koliko god je to u naslijeđenim uslovima moguće;
- svjetonazorskoj, političkoj i ideologijskoj neutralnosti državnih škola i neograničenom pravu privatnih prosvjetno odgojno obrazovnih ustanova uz pridržavanje standarda što ih utvrđuje država, kao uvjet da privatne škole steknu pravo javnosti;
- dostojanstvu svih oblika rada;
- oživljalnju i modernizaciji sela;

- povratku svih oblika konfiscirane, nacionalizirane i pod pritiskom državi poklonjene imovine;
- suvremenoj i otvorenoj tržišno orijentiranoj privredi;
- dostojanstvu i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih, hendikepiranih, bolesnih i starih osoba;
- očuvanju i zaštiti prirode i unapređenju životne sredine u cilju zaštite zdravlja i vitalnosti stanovništva; - dostojanstvu žene; 12
- političkoj i ideologijskoj neutralnosti uprave i sudstva.

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI će u svrhu ostvarivanja ovih ciljeva surađivati sa svim strankama, savezima, političkim organizacijama, pokretima i pojedincima koji svoje djelovanje zasnivaju na idejama demokracije: liberalnog, socijalnog, kršćanskog ili bilo kojeg drugog smjera.

RUKOVODSTVO DSHV

Na osnivačkoj skupštini Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini za predsjednika je izabran Bela Tonković iz Subotice, a za potpredsjednike dr Milan Bićanić (Kukujevc), Stanka Kujundžić i Antun Skenderović (Subotica).

- Članovi Predsjedništva su mr Julije Skenderović, mr Ivan Poljaković, Josip Ivanković, Bogoljub Kujundžić (svi iz Subotice), Slavko Kiš (Sremski Karlovci), Branko Melwinger (Petrovaradin), Antun Matarić (Sombor), Stipan Nađ (Bač) i Josip Šargić (Kukujevc). Pored toga, izabrano je i Vijeće od 20 Članova, kao i petočlani Nadzorni odbor sa istim brojem zamjenika.

- Tajnik DSHV je mr Julije Skenderović.

Tko je Bela Tonković ?

Lider Hrvata u Vojvodini je Bela Tonković, rođeni Subotičanin. Rastao je u zanatlijskoj obitelji, pored majke Madžarice i oca Hrvata. Nakon što je očeva imovina nacionalizirana, živio je gotovo cijeli život u proleterskim uvjetima, ali nikada lišen epiteta "kapitaliste i buržuja." Po završetku dva razreda gimnazije u Subotici odlazi u Zagreb gdje je maturirao, a potom na studije u Rim. U glavnom gradu Italije magistrirao je filozofiju i teologiju kao laik na univerzitetu "Gregorijana". Kako mu se ta diploma nije priznavala u zemlji, otišao je u SR Njemačku gdje je završio i srednju elektrotehničku školu. Na privremenom radu je proveo deset godina, sve do 1984. Sada je zaposlen kao elektrotehničar u jednom komunalnom preduzeću u Subotici. Oženjen je i ima troje djece.

ŽIVA GRANA NA HRVATSKOM STABLU

Iz pristupnog govora Bele Tonkovića na Osnivačkoj skupštini Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini izdvajamo: Kada smo u glasniku SO Subotica br. 6 od 29. ožujka 1990. godine pročitali da se iz Statuta općine briše hrvatskosrpski, tj. hrvatski jezik i da na teritoriju općine Hrvati više ne ostvaruju svoj suverenitet, čaša se napunila. Pristupili smo osnivanju Inicijativnog odbora za osnivanje stranke koja će se u zemlji potpuno ostvarenog bratstva i jedinstva brinuti o Hrvatima i njihovim interesima da ne bi ovakvim usuglašavanjem s Ustavom SR Srbije potpuno nestali iz javnosti. 13. svibnja 1990. osnovan je Inicijativni odbor za osnivanje DSHV. Odbor je dao izjavu za javnost u kojem ističe da će cilj Saveza biti "ostvarenje ravnopravnosti Hrvata u Vojvodini na političkom, kulturnom i gospodarskom polju". U ostvarenju ovih ciljeva Savez će se zalagati metodama parlamentarne demokracije. Prirodna je činjenica da se čovjek rada članom nekog naroda. Mi smo rođeni u hrvatskom narodu - mi smo Hrvati.

Ova nacionalna odrednica na našim vojvodanskim prostorima ima često i rodovsku i lokalnu odrednicu: mi sebe nazivamo Bunjevcima, Šokcima, srijemskim Hrvatima... Ove naše bliže odrednice mnogi su pokušavali iskoristiti da bi nas odvojili od Hrvatskog naroda. Ali, svi mi znamo: mi smo bili, jesmo i bit ćemo Hrvati. Mi smo žive grane na živom Hrvatskom stablu.

OSNOVNA PRAVA SVAKOG ČOVJEKA

Načela i ciljevi djelovanja DSHV utemeljeni su na znamenitim deklaracijama o ljudskim pravima i uređenju društva. One su temelj moderne europske civilizacije i demokracije. To su Deklaracije o nezavisnosti SAD iz 1776. godine, Deklaracija prava čovjeka i građanina iz 1789. godine, enciklika Rerum novarum, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima UN iz 1948. godine, završni dokument Konferencije o europskoj sigurnosti i suradnji, Helsinki 1975. i zaključni dokument Bečke konferencije 1989. godine. Ovi dokumenti su temelj na kojem se organizira Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini, načela tih dokumenata su i naša načela, a vizije društva iz njih su i naše vizije. Ciljeve tih dokumenata želimo ostvariti na ovom području, posebice glede položaja i uloge nas Hrvata. U središtu načela i djelovanja DSHV nalazi se čovjek - pojedinac. Samim rođenjem kao čovjek, a ne kao neko drugo živo biće, on je nosilac prirodnih prava koja mu nitko ne može oduzeti i u službi ostvarenja tih prava mora biti cijelo društvo, privreda i država. To su tzv. prirodna prava čovjeka. To su pravo na život, na slobodu mišljenja, savjesti, vjeroispovjesti i svjetonazora. Na slobodno izražavanje vjerske vjerske i nacionalne pripadnosti, sa svim što iz toga proizilazi, na slobodu javnog okupljanja, pravo na slobodno raspolaganje plodovima svoga rada... Čovjek, međutim, ne živi osamljen na svijetu, već s drugim ljudima. Stoga su granice prava i sloboda ista ta prava i iste te slobode drugog čovjeka. Osnovna stanica ljudskog društva je obi-

telj. Ona je gnijezdo u kojem se čovjek rađa, u njoj se razvija tjelesno i duhovno, u njoj se prvo uči kako ostvarivati svoja prava, ali i kako ispunjavati svoje dužnosti i kako drugima omogućiti isto to. Obitelj mora biti slobodna od zahvata političkih ideologija i ona mora imati podršku cijelog društva i da se djeca osjećaju im se odrasli raduju, a ne da su na teret društvu.

ZAŠTO NAŠU DJECU ISMIJAVAJU ?

Neuspjeli modeli političkog, gospodarskog i pravnog sistema odrazili su se posebno negativno na nas Hrvate koji živimo na ovim vojvodanskim prostorima. Izvornost naših običaja se osporavala, a često se i danas osporava ("Dužijanca"), naš jezik se ismijava, pismo nam se želi oduzeti. Naša djeca u školi ne čuju gotovo ništa dobrog o svom narodu. Tisak iz Hrvatske se na mnogim kioscima, naročito u manjim mjestima, ne prodaje. Prometne veze su vrlo slabe, razmjene posjeta kulturnih institucija gotovo da i nema. Čujnost radio stanica iz Hrvatske je uglavnom slaba, a i TV signal je samo u uskom pojasu u Podunavlju zadovoljavajući (radio i TV Osijek). Dosadašnji školski sistem je izrazito pogodio asimilaciji: o svom narodu, njegovoj povijesti i kulturi naša su djeca saznavala zanemarljivo malo, pa zato mnogi više ne znaju niti tko su, niti što su, niti kome pripadaju.

KAKO ŽIVJETI BOGATIJE ?

Privredne grane se trebaju razvijati tako da se prirodna sredina ne opterećuje više nego li to može podnijeti svojom prirodnom ravnotežom. Osnovni nosilac razvoja mora biti visokokvalificiran, marljiv i dobro plaćen radnik, koji je sposoban i motiviran da u racionalno organiziranoj proizvodnji stvori proizvode u čijoj vrijednosti najveći dio ima upravo ljudsko znanje i spretnost. U vojvodanskom uvjetima to znači da se izvozi što manje proizvoda

niskog stupnja prerade, a što više proizvoda visokog stupnja prerade i vrhunske kvalitete. Krajnje je vrijeme da se pokrene prestrukturiranje industrije. Velikim investicijama na području javnih radova treba pokrenuti privredu s mrtve točke, novostvorenu akumulaciju treba investirati u visokoakumulativne i čiste tehnolo-

logije. Ove grane treba razvijati u suradnji sa inozemnim partnerima. Iz dosadašnje prakse se vidi da nisu samo administrativna ograničenja razlog slabog interesa stranih ulagača u našu privredu, već i zastarjelost tehnologija, krutost organizacije proizvodnje, niska renta, i nesigurnost uloženog kapitala.

KAKO SU NAS DRUGI DOŽIVJELI I OPISALI:

"VJESNIK" - 16. srpnja 1990. godine

"Hrvati su svjesni da su na ovom osjetljivom području dio cjeline i toga da se u demokratskom društvu vrlo mnogo može postići na područjima na kojima su oni važan faktor ili čak većinsko stanovništvo. Sve to nije samo šansa već i odgovornost" - rekao je Bela Tonković na Osnivačkoj skupštini Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini. Osnivačkoj skupštini DSHV prisustvovali su predstavnici brojnih stranaka - Demokratske zajednice vojvodanskih Mađara, HDS-a, HDZ-a, HKDS-a, UJDI-ja, Narodne seljačke stranke, Demokratske stranke iz Novog Sada, Lige socijal-demokrata, HSLS-a, Seljačkog saveza, kao i predstavnici Društva hrvatskih književnika, Društva vojvodanskih i podunavskih Hrvata iz Zagreba, te Bunjevačke bajske biblioteke. Govoreći u ime Središnjeg odbora HDZ-a, dr Ivan Lučev je prenio sudionicima Osnivačke skupštine pozdrave i dra Franje Tuđmana, istakavši da će HDZ svesrdno pomagati na svakom planu ovaj Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini.

"SUBOTIČKE NOVINE" - 20. srpnja 1990. godine

"Osnivačka skupština Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održana je u amfiteatru Radničkog univerziteta, koji je, osim uobičajenih dekora - jugoslovenske zastave i portreta Josipa Broza Tita, za ovu priliku bio ukrašen i hrvatskim grbom s utisnutom skraćenicom DSHV. Skup je trajao gotovo puna četiri sata,

za govornicom se pojavilo gotovo dvadesetak diskutanata, učesnika i gostiju - nakon čega je Savez proglašen osnovanim... Posebnu pažnju privukao je svojim govorom mr Ivan Poljaković iz Subotice, koji je spomenuo poznato načelo da u parlamentarnoj demokratiji nema političkih neprijatelja, nego samo političkih neistomišljenika, ali i da je parlamentarna demokracija "za nas još uvijek samo pojam" i sve dotle dok komunisti drže monopol vlasti oni su za nas politički neprijatelji. Komunisti izgleda još uvijek nisu svjesni da su diktatori, njima još uvijek nije jasno da su okupatori, oni još uvijek ne shvataju da su tirani ili neće to da shvate. Nama nisu neprijatelji Srbi, ni Mađari, nama nije neprijatelj niti jedan narod. Naši su neprijatelji komunisti, a osobno mislim ponajviše Hrvati komunisti..." M Ova politička organizacija ostvarivaće svoje ciljeve putem parlamentarne demokratije, te ima sve karakteristike klasične političke stranke. Za jesen se, kako je rečeno na skupu, priprema osnivanje opštinskih organizacija DSHV u svim vojvodanskim opštinama u kojima su zastupljeni ili čak preovlađuju Hrvati.

"NEDJELJNA DALMACIJA" - 22. srpnja 1990. godine

"Subotica je protekle nedjelje po atmosferi i izgovorenim riječima bila najhrvatskiji grad na svijetu.. Taj 15. srpanj "dan za historiju" kako su govorili mnogi, po riječima drugih "bit će zapisan zlatnim slovima u povijesti Hrvata". Poslije punih pola stoljeća vojvodanski Hrvati,

i pored svih iskušenja koje su prošli i prolaze, okupili su se oko svoje političke partije. Pa ipak u Subotici toga dana nije bilo niti očekivane pompe, himni i "prigodnih pjesama", niti kitnjastog folklornog dekora, niti zastava, niti parola. Za uzvrat, kao nikada u poslijeratnoj povijesti, odjekivale su eksplozije riječi. Sala Radničkog univerziteta bila je, naravno, mala da primi sve znatiželjnike, željne slobodnog govora o hrvatstvu i Hrvatima. A pred ovim zdanjem od ranih jutarnjih sati dežurala je povećana grupa uniformiranih milicionera. Niti im se tko obraćao, niti oni kome... Jedan od najstarijih učesnika Osnivačke skupštine DSHV, 73-godišnji pjesnik, pripovjedač i profesor Jašo Kopilović drhtavim glasom i suznih očiju tražio je "pokajanje za svoje grijeha" "Trideset pet godina sam predavao vašoj deci i ičio ih da svako čuva svoju nacionalnost. Nijedan moj đak Srbin nije postao Hrvat, nijedan moj đak Hrvat nije postao napola Srbin, možda četvrt. Nije mi to bio cilj. Danas se stidim što sam bio i komunist i socijalist..." Prave ovacije doživio je dr Ante Sekulić, autor nekoliko izuzetno vrijednih knjiga o Bunjevcima i Šokcima, koje je poručio svojim sunarodnicima "za Hrvate Bačke, Banata i Srijema, Hrvatska je država svetinja, ne simbol... Nikome više nećemo dopustiti da pljuje po nama, premda moramo često puta pljuvotine obrisati, jer drugog obraza nemamo..."

"SLOBODNA DALMACIJA" - 21. srpnja 1990. godine

Hrvati u Vojvodini često su prezentirani javnosti kao Bunjevci, Šokci, ponekad kao srijemski Hrvati, ali bili smo i ostatak čemo dio hrvatskog naroda. Ako ima pisanih dokumenata da smo se doselili ovamo i prije 1526. godine, velika skupina Hrvata je, pod vodstvom franjevac došla nakon bečkih ratova iz Bosne, gdje su Turci krvavo progonili katolike. Tako su prije 300 godina naši preci oslobodili Suboticu. Do 1714. godine bili smo jedini stanovnici Subotice, jer postoji pisana odluka Gradskog senata iz 1714. godine da se jednom Mađaru, po zanimanju užaru dopusti

naseljavanje. Već 1801. godine imali smo svoje škole, ali su to revolucionarni događaji 1848. poništili. Mnogi su pokušali te naše lokalne odrednice (Bunjevci, Šokci) iskoristiti da bi nas odvojili od matičnog naroda, iako smo mi, da se tako izrazim, živa grana na živom hrvatskom stablu. Među onima koji su nam htjeli oduzeti hrvatstvo bio je i Vuk Karadžić. On nas je u svom pamfletu "Srbi svi i svuda", krstio Srbima katoličke vjere. Na istim tim osnovama poslije se forsirala bunjevština i šokadija, kao element odvajanja od hrvatstva... Tako je u nas bilo - možeš biti Bunjevac i Šokac, ali nemoj biti Hrvat...

"POLITIKA EKSPRESS" (intervju koji nije objavljen)

Zaključimo sa porukom mr Ivana Poljakovića sa Osnivačke skupštine DSHV: "Nama nisu neprijatelji Srbi, nama nisu neprijatelji Mađari, nama nije neprijatelj ni jedan narod..."

"DNEVNIK" - 16. srpnja 1990. godine

Govornici su uglavnom zagovarali svoju demokratiju, a vidjeli su je u pravu da ispsuju komuniste i sve što je srpsko i u Srbiji... Takva višestranačka politika neće dobiti zeleno svetlo...

"BORBA" - 24. juli 1990. godine

"Mi nismo predmet za trgovinu pa da na jednu stranu vage stavljaju prava Srba u Hrvatskoj, a na drugu naša prava u Vojvodini. Mi delujemo samostalno, jer mi smo i dosad živjeli i živjet ćemo i ubuduće u Vojvodini gde smo uvek bili pozitivan nadunacionalan faktor. I ubuduće ćemo činiti sve za uspešan razvoj i našeg naroda, ali i cele Vojvodine, na kulturnom, ekonomskom, političkom, međunacionalnom i svakom drugom planu bitnom za naše zajedničko složno življenje. Mi, kao i ostali Vojvodani želimo ravnopravnost, mir i bolji život" - rekao je Bela Tonković.

Aleksa Kokić

LJUDI NIZINE

Naši su ljudi ozbiljni i mirni
kao što je mirna nepregledna bačka nizina
u vedre jesenske noći,
kada se na svakom koraku osjeća blagoslov neba
i Božja blizina.

Oni su tako rijetko vesela lica,
i kada se okupe oko tople peći u rane sutone
najrađe pričaju o svojim njivama dugim
u čije crne brazde, ko u valove beskrajnog mora,
svaka njihova bol utone.

Nikad glasno ne tuže, ako ih nevolja bije.
Ne traže pomoći, kada ih nenadano nesreća zateče,
iako imaju meku osjetljivu hrvatsku dušu,
koju tako strašno znade zaboljet,
kada je nepravda zapeče...

Katkad u noći mirne tambure zaore glasno
i u njihove teške grudi unesu nešto vedrine,
onda im oči ožive vatrom,
iz grla se vine pjesma, koja suze mami,
jer je puna boli i topline.

OSNIVAČKA SKUPŠTINA DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

SUBOTICA, 15. SRPNJA 1990

1. Svečano proglašenje osnutka Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Bela Tonković, predsjednik DSHV

Razgovor s gostima

Izvornost naših običaja se osporavala, a često se i danas osporava

Gosti iz Saveza seljaka